

6.11.2025

Asia: UJ 28/2025 vp - U 12/2022 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi..., pe 7.11.2025 klo 9.00 (UJ 28/2025 vp - U 12/2022 vp)

Eduskunta
Eduskunnan ympäristövaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Esa-Jussi Viitala, Antti Mutanen

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Luonnonvarakeskus kiittää mahdollisuudesta lausua komission ehdotuksesta asetuksen 2023/1115 muuttamisesta (metsäkatoasetuksen muutos).

2 Lausunto

YLEISET KOMMENTIT

EU:n metsäkatoasetuksen (2023/1115) toimeenpano on ollut tunnetusti haastavaa. Tämä on johtunut eritoten siitä, että asetuksen mukaiset velvoitteet ovat olleet monille toimijoille kokonaan uusia, asetuksen tulkintaan on liittynyt merkittäviä epäselvyyksiä ja komission tietojärjestelmissä on ollut puutteita. Nämä seikat ovat luoneet asetuksen piiriin kuuluville toimijoille merkittävää epävarmuutta.

Komission 21.10.2025 antama muutosehdotus, joka esimerkiksi luo uuden 'toimitusketjussa alempana sijaitsevan toimijan' (downstream operator) määritelmän ja yksinkertaistetun ilmoitusmenettelyn sekä tietyiltä osin lykkää asetuksen soveltamisen aikataulua, selkeyttää ja helpottaa joiltakin osin asetuksen toimeenpanoa, mutta samalla se herättää uusia kysymyksiä asetuksen tulkinnasta ja voi heikentää luottamusta EU-lainsäädännön ennakoitavuuteen ja pysyvyyteen.

Monet suuret yritykset ovat ehtineet investoida tietojärjestelmiinsä asetuksen alkuperäisten vaatimusten mukaisesti, ja komission ehdotus aiheuttaisi uusia muutostarpeita näihin järjestelmiin. Keskisuurissa yrityksissä, mikro- ja pienyrityksistä puhumattakaan, valmistautuminen metsäkatoasetuksen velvoitteisiin on ollut suuria yrityksiä hitaampaa.

Luke toteaa, että komission muutosehdotusten käytännön vaikutukset ovat epäselviä, eikä niiden arvioitiin ole varattu tarpeeksi aikaa. Myös muutosten käsittelyyn ja toimeenpanoon on hyvin niukasti aikaa.

Komission muutosehdotuksen mukaan metsäkatoasetuksen soveltaminen alkaisi suurten ja keskisuurten yritysten osalta 30.12.2025 mutta mikro- ja pienyritysten osalta vuotta myöhemmin 30.12.2026. Mikro- ja pienyritysten kohdalla soveltamisen alun lykkääminen ei kuitenkaan välttämättä käytännössä toteudu, sillä suuret ja keskisuuret yritykset, jotka toimivat mikro- ja pienyrityksiin nähden arvoketjun myöhemmissä vaiheissa, tarvitsevat asetuksen velvoitteiden täyttämiseksi tietoja mikro- ja pienyrityksiltä (esim. DD-vakuutusnumerot (reference numbers) tai ilmoitustunnisteet (declaration identifiers)) jo ennen kuin asetuksen soveltaminen alkaisi mikro- ja pienyritysten kohdalta. Tämän vuoksi

olisi tarkoituksenmukaista, että asetuksen soveltaminen alkaisi kaikenkokoisten yritysten kohdalla samaan aikaan.

EU:n metsäkatoasetus ja sitä täydentävä kansallinen lainsäädäntö lisäävät hallinnollista taakkaa kotimaisille toimijoille. Erityisen haasteellista tämä tulee olemaan mikroyrityksille ja pk-sektorille. Tällä hetkellä erityisesti mikroyritysten joukossa on Suomessa todennäköisesti paljon niitä, jotka eivät edes tiedä kuuluvansa asetuksen soveltamisen piiriin. Asetuksen toimeenpanon lykkääminen toisi kaivattua lisäaikaa asetuksen tulkintojen selkiyttämiseen, asetuksen käytännön soveltamisesta tiedottamiseen sekä toimijoiden riittävään ohjeistamiseen ja tukemiseen.

YKSITYISKOHTAISET HUOMIOTA KOMISSION EHDOTUKSESTA

Asetuksen 'toimijan' määritelmää koskeva muutos (artikla 2, uudet alakohdat 15a ja 15b) tarkoittaa sitä, että mikro- ja pienet yritykset – silloin kun ne toimivat alhaisen riskin maassa ja kasvattavat, korjaavat tai hankkivat asetuksen mukaisia tuotteita omilta mailtaan ja saattavat ne unionin markkinoille – ilmoittaisivat vain kertaluonteisesti tuotteidensa olevan metsäkatovapaita ja silloinkin yksinkertaistetussa muodossa. Komission mukaan tämän yksinkertaistetun raportointikäytännön piirissä olisi lähes 100 % EU:n maanviljelijöistä ja metsänomistajista. Toisaalta 'pienien yritysten' määritelmän takia mukana olisi melko isojakin yrityksiä, joilla tase on enintään 5 M€, liikevaihto enintään 10 M€ ja työntekijöitä enintään 50.

Samat yksinkertaistetut raportointivelvoitteet tulisivat (samoin edellytyksin) sovellettaviksi myös sellaisissa globaalien kaupan, metsävarojen ja biodiversiteetin kannalta tärkeissä maissa kuin Kiinassa, Intiassa, Kongossa, Madagaskarilla, Ghanassa, Vietnamissa, Thaimaassa, Filippiineillä ja Keski-Afrikan tasavallassa, koska myös niissä metsäkadon riski on EU:n täytäntöönpanoasetuksessa oletettu matalaksi. Kertaluonteinen yksinkertaistettu raportointivelvoite koskisi mm. edellä mainituissa maissa kaikkia metsäkatoasetuksen mukaisia tuotteita, ts. puun ja nautatuotteiden lisäksi soijan, kaakaon, kahvin, palmuöljyn ja kumin sellaisia alkutuotannon mikro- ja pientoimijoita, jotka saattavat itse tuotteensa unionin markkinoille. Tämän voi olettaa jossain määrin heikentävän metsäkatoasetuksen vaikuttavuutta. Toisaalta se helpottaa kyseisten toimijoiden hallinnollista taakkaa, millä voi olettaa olevan myönteisiä vaikutuksia tällaisten toimijoiden kilpailuasemaan EU-markkinoilla ja sitä kautta myös metsäkadon vähenemiseen. Tällaisten epäsuorien vaikutusten kvantitatiivinen arvioiminen on kuitenkin hyvin vaikeaa.

Luke toteaa, että edellä mainituilta alkutuotannon mikro- ja pientoimijoita vaadittaisiin asetusmuutoksen liitteen III mukaan raportoimaan maantieteellisten koordinaattien sijaan "maa-alueiden postiosoite tai maantieteellinen sijainti, joilla alkutuotannon mikro- ja pientoimija tuottaa asianomaisia hyödykkeitä". Luken käsityksen mukaan pelkän postiosoitteen ilmoittaminen voi vaikeuttaa olennaisesti sen verifiointia, onko tuote aiheuttanut metsäkatoa vai ei. Tämä koskee erityisesti kehittyviä (alhaisen riskitason) maita, koska postiosoitteiden merkitys ja sisältö voi niissä olla hyvinkin vaihteleva – eritoten maankäytön muutosten jäljittämisen näkökulmasta. Maankäytön muutosten jäljitys ja todentaminen perustuu useimmiten satelliitti- ja ilmakuviin sekä muuhun kaukokartoitukseen, joissa menetelmissä postiosoitteella on vain harvoin

6.11.2025

merkitystä.

Jani Lehto

Johtaja, biotalous ja ympäristö

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 06.11.2025 klo 12:02:46.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:

Esa-Jussi Viitala

Esa-Jussi Viitala, Antti Mutanen

Liitteet:

Tiedoksi: